

nieuwe uitgaven

Ecologische Atlas van Nederlandse roofvogels

Op zaterdagmiddag 23 oktober 1993 vindt de feestelijke presentatie plaats van de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels, geschreven door Rob Bijlsma.

Plaats: Biologisch Centrum te Haren, Kerklaan 2. Tijd: 13.30 tot 18.00 uur.

Alle stootvogelliefhebbers zijn hierbij van harte uitgenodigd. Het programma ziet er globaal als volgt uit: enkele toespraken, een film over stootvogels, Koos van Zomeren die voorleest uit eigen werk en vooral véél muziek van de Kloppenburg Bluesband.

In het kort iets over het boek: het bestaat voor een belangrijk deel uit de beschrijving van de twaalf in ons land voorkomende stootvogelsoorten. Habitatgebruik, voedselkeus, paarvorming, broedbiologie, overleving, sterfte en dispersie worden uitgebreid behandeld, evenals de beste methoden van inventariseren, de trucs bij het opsporen van territoria en nesten, hoe nesten te controleren zonder verstoring te veroorzaken en individuele herkenning aan de hand van geruide veren. Ook de vervolging komt aan de orde. Het effect hiervan wordt gekwantificeerd en tevens wordt een methode beschreven waarmee kan worden aangetoond of er in een bepaald gebied al dan niet vervolging voorkomt, zonder afhankelijk te zijn van vondsten van gedode roofvogels of verstoorte nesten.

Het is een fraai boek geworden, groot formaat, gebonden, kleurrijk en rijk geïllustreerd met 185 kleurento's. De winkelprijs is vastgesteld op f 98,50. Op de dag van de presentatie is het verkrijgbaar voor f 85,-.

Dringend verzoek: wilt u zich alstublieft vóór 10 oktober opgeven wanneer u van plan bent te komen, zodat wij weten op hoeveel personen wij mogen rekenen. Dit kan per telefoon: 05162 - 2660, per fax: 05162 - 3330 of schriftelijk: WRNON, Aekingaweg 3, 8426 GN Appelscha. Wij sturen u dan het programma, een routebeschrijving en consumptiebonnen toe. Voor inlichtingen: 05162 - 2660.

Roofvogels van Noordwest-Europa

Zoals bekend spreken wij liever over stootvogels. Deze gids behandelt de kleden van de 22 meest voorkomende soorten in Noordwest-Europa. Door het ontbreken van museummateriaal (balgen) worden in de gids echter Dwergarend, Slan-genarend, Steppenarend en Keizerarend niet behandeld. Het boek is gebaseerd op de bestudering van de vogels in het veld, van balgmateriaal en van levende vogels, bijvoorbeeld van de resultaten die bij ringactiviteiten zijn verkregen. Deze gids verlangt enige kennis van de gebruiker. Er is met name een goed inzicht nodig in de algemene determinatieproblematiek en er zullen vooral leeftijds- en geslachtskenmerken worden behandeld. In enkele gevallen ook de problemen rond de soortdeterminatie.

De gids geeft de gebruiker dan ook vrijwel alleen, maar dan uitgebreide informatie over de

verschillen tussen de diverse kleden, de rui en over de belangrijkste soort-, leeftijds- en geslachtsbepalende kenmerken. Hierbij komt in het kort ook de jachtmethode ter sprake, maar overige informatie over het gedrag moet men in dit boek niet zoeken. Dat is jammer, want de wijze van jagen en vliegen staat vaak in verband met de leefwijze, waaronder het voedsel een belangrijke plaats inneemt. Ook de geluiden zouden soms een goede bijdrage kunnen leveren bij de herkenning, vooral ook bij de geluiden die pas uitgevlogen jonge stootvogels laten horen in uitgestrekte bosgebieden.

Ter illustratie zijn in deze zeer gespecialiseerde gids honderden instructieve tekeningen van in het veld te onderscheiden kleden afgedrukt en zijn als bijlage ruim tweehonderd zwartwitfoto's toegevoegd, voornamelijk van Scandinavische fotografen.

Dick Forsman: Roofvogels van Noordwest-Europa. De determinatie van roofvogels: soort, leeftijd en geslacht. 228 bladzijden (inclusief fotobijlage). Dutch Birding Vogelgids 2 (1993). Vertaling Ger Meesters. Originele titel: Rovfågelsguiden. Bestämning av rovfåglar: art, ålder och kön. Uitg. GMB Uitgeverij, Vrijheidsweg 86, 2033 CE Haarlem, 023 - 336 044. Prijs f 39,90.

Vogelslachtoffers in wegverkeer

Sedert Dick A. Jonkers en G.W. de Vries in 1977 hun rapport over verkeersslachtoffers onder de fauna schreven, zijn er heel wat meer gegevens over verkeersslachtoffers onder de vogels bekend geworden. In een nieuw rapport wordt in de eerste plaats het resultaat bekend gemaakt van een verkennend literatuuronderzoek uit binnen- en buitenland op het gebied van relaties tussen vogels en wegen en verkeersslachtoffers onder vogels. Daarnaast is een analyse gegeven van het aantal verkeersslachtoffers onder de Nederlandse terugmeldingen van alle in de periode 1961-1990 in ons land dood gevonden geringde vogels en van de analyse van 362 recente vondsten van Kerkuilen als verkeersslachtoffers. Voorzichtige schattingen wijzen uit dat in Nederland jaarlijks zeker twee miljoen vogels omkomen ten gevolge van het verkeer. Ruim de helft van het aantal slachtoffers valt langs autosnelwegen. Om het aantal slachtoffers terug te dringen, wil men de trajecten waar veel slachtoffers vallen, opsporen. Een aantal daarvan zijn in kaart gebracht. Zolang echter het wegennet zich nog steeds uitbreidt en het wegverkeer in ons land steeds drukker wordt, zal het terugdringen van het aantal slachtoffers een groot probleem vormen.

Zonder maatregelen rijdt er in 2010 70% meer verkeer rond dan in 1986. De overheid wil de groei beperken tot de helft, dus 35% (Kampioen 108 (9): 50).

Volgens de auteur zijn de meest getroffen vogelsoorten die soorten die (Veld)muizen op hun menu hebben staan.

Uit het onderzoek bleek dat de Kerkuil één van de meest kwetsbare vogelsoorten is. Van alle gemelde vondsten van verkeersslachtoffers onder Kerkuilen werd 44% gevonden op autosnelwegen. Aan de Kerkuil wordt in het rapport veel aandacht besteed.

Groot is vooral het aantal slachtoffers onder onze broedvogels. In tabel 2 worden twintig soorten vermeld met het grootste percentage verkeersslachtoffers onder de geringde vogels. Deze tabel houdt echter geen rekening met de soorten die in hoge mate of zelden worden geringd, de terugmeldingskans en het aantal broedparen dat in ons land voorkomt. Het is jammer dat bij het onderzoek ook geen rekening is gehouden met het aantal verkeersslachtoffers dat jaarlijks bij erkende preparateurs wordt afgegeven. In verhouding tot het aantal broedparen in Nederland worden er jaarlijks procentgewijs zeer veel Nachtzwaluwen ter preparatie aangeboden. Dit betreft dan vers gevonden exemplaren zodat dit nog maar het topje van de ijsberg moet zijn. Aangenomen mag worden dat het grootste deel van de doodgevonden Nachtzwaluwen als verkeersslachtoffer kan worden aangemerkt. Alleen broedgebieden die ver genoeg van wegen afliegen, zouden veilig zijn voor Nachtzwaluwen. Men moet zich bedenken dat 's avonds en 's nachts op kleine landwegen enorm hard gereden kan worden.

Rita van den Tempel: Vogelslachtoffers in het wegverkeer. Technisch rapport Vogelbescherming nummer 11 (1993). 104 bladzijden, 8 bijlagen, 9 figuren, 16 tabellen. Eindredactie E.R. Osieck & J.E. Winkelman, figuren José van Doorn. Engelstalige samenvatting. Uitg. Vogelbescherming, Zeist in samenwerking met Rijkswaterstaat van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Prijs f 20,-, te bestellen door overmaking op girorekening 75775 ten name van Vogelbescherming, Zeist onder vermelding 'Technisch rapport nummer 11'.

Lijst van Nederlandse vogelsoorten 1993

Arnoud B. van den Berg heeft zijn lijst van Nederlandse vogelsoorten opnieuw bijgewerkt en wel tot 10 februari 1993. In deze avifaunistische lijst worden alle 432 vogelsoorten en hun ondersoorten vermeld die sinds het jaar 1800 in Nederland zijn vastgesteld. Alleen die soorten waar de datum niet op de maand nauwkeurig of de plaats tot op de provincie nauwkeurig bekend zijn, zijn niet opgenomen. De lijst komt overeen met en loopt vooruit op de besissingen van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). Bij elke soort is de avifaunistische status in Nederland vermeld waarbij twaalf codes zijn gebruikt. Bij zeldzame soorten wordt aanvullende informatie in zes codes verschaft. Voor de zeer zeldzame soorten worden alle gevallen vermeld met aantal, maand, jaar en provincie (helemaal geen nadere plaatsaanduiding).

Tevens worden in België vastgestelde soorten genoemd en (onder)soorten die niet in België zijn vastgesteld. In appendix 1 staan soorten vermeld die in Nederland of de buurlanden weliswaar regelmatig tot broeden komen, maar waarvan alle exemplaren of hun voorouders met ze-

kerheid uit gevangenschap afkomstig zijn. De wetenschappelijke namen zijn overgenomen uit Voous (1977), met enkele uitzonderingen. De Nederlandse namen zijn gelijk aan die in Becuwe & Oreel (1981) en Van Duuren et al (1988) zijn vermeld, met eveneens enkele uitzonderingen. Gangbare namen van ondersoorten staan tussen aanhalingstekens genoemd. De Engelse namen zijn gelijk aan die in 'British Birds' (1993) worden genoemd.

In bijgevoegde appendices wordt allerlei aanvullende informatie gegeven zoals over ondersoorten die soms als soort worden beschouwd, hybriden bij zeldzame soorten, CDNA-registratie, soorten die één maal in Nederland of niet ná 1980 zijn vastgesteld, documentatie over zeldzaamheden, lijst van Belgische soorten, alle nieuwe soorten in Nederland sinds 1945 met verwijzing naar de eerste belangrijke publikatie, lijsten en getallen voor Nederland en informatie over dwaalgasten in Groot-Brittannië en Ierland.

A.B. van den Berg: Lijst van Nederlandse vogelsoorten 1993 (List of Dutch Bird Species 1993). 52 bladzijden (1993). Prijs f 17,50 (exclusief portokosten). De lijst kan worden besteld door overmaking van f 22,50 (inclusief portokosten) op girorekening 3 682 043 ten name van A.B. van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, 023 - 378 024, onder vermelding van 'Lijst Ned. vogelsoorten 1993'.

Vogels van Noordatlantische en artische eilanden

Deze Wolftrail-veldgids behandelt de vogels van de Hebriden, Orkney's, Shetlands, Fär Øer, IJsland, Jan Mayen, Svalbard (Spitsbergen) en Franz Jozefsland. Dus het deel van Noord- en Noordwest-Europa dat dus vrij ligt van het vasteland. Groenland uitgezonderd.

Het eerste deel beschrijft de voorwaarden die voor het vogelleven nodig zijn en het waarnemen in het Noordatlantische en artische gebied. Het tweede deel is een overzicht van de 184 vogelsoorten die in bovengenoemde gebieden regelmatig zijn te verwachten. Ongeveer 125 vogelsoorten kunnen daar worden gerekend als broedvogel. Circa 450 soorten zijn ten minste één maal aangetroffen. Per soort worden de belangrijkste kenmerken en de verspreiding besproken. Het derde deel bestaat uit 44 kleurenplaten waarbij behalve de 184 soorten uit het tweede deel ook nog 42 soorten zijn opgenomen die als gast in het gebied kunnen voorkomen. Het aantal afbeeldingen per soort hangt mede af van de mate van variatie binnen de soort, zoals bij leeftijd en geslacht. Veel aandacht besteedt het boek aan de diverse ondersoorten.

Achterin het boek zijn registers en lijsten opgenomen die het praktische gebruik toegankelijker maken als naslagwerk en veldgids. Ook is een lijst van 463 vogelsoorten opgenomen van soorten die in deze eeuw (bijgewerkt tot 1989) in het Noordatlantische en artische gebied zijn waargenomen. Bij deze lijst is in de druk iets misgegaan en door de uitgever worden op aanvraag de nodige correcties doorgegeven (bladzijden 258-267).

Bij de beschrijvingen per soort wordt de lezer in

bepaalde gevallen verwezen naar eerdere hoofdstukken omdat daar aanvullende soortgegevens worden vermeld. Jammer is het dat bij de soortbeschrijvingen de Nederlandse soortnaam in vrijwel de zelfde lettergrootte is gedrukt als de kopjes 'veldkenmerken' en 'verspreiding'. Op bladzijde 43 wordt de verspreiding van de barmsijsen aangegeven, maar wel wat verwarrend voor de gebruiker. Gemakkelijker was het om de Kleine Barmsijs en de Grote Barmsijs, die duidelijk in klee en geluid verschillen, uit te splitsen tegenover de twee andere vermelde ondersoorten. Van de IJslandse ondersoort van de Grutto zijn meer verschilpunten op te noemen met de gewone Grutto. Overigens een bruikbaar boek voor de aangegeven gebieden als wij de zelfoutjes daarbij voor lief willen nemen.

Søren Sørensen & Dorete Bloch: Vogels van de Noordatlantische en Arctische eilanden. 275 bladzijden, 44 kleurplaten van Steen Langvad (1993). Oorspronkelijke titel: Fugle in Nordatlanten. Vertaling Ger Meesters. Uitg. GMB Uitgeverij, Vrijheidsweg 86, 2033 CE Haarlem, 023 - 336 044. Prijs f 39,90.

Herkenning van Westpaleartische Gierzwaluwen

'Dutch Birding' (het tijdschrift van Dutch Birding Association) gaf een speciaal nummer uit over het herkennen van Westpaleartische Gierzwaluwen. In een artikel van 38 bladzijden behandelt Philip Chantler alle in het Westpaleartische gebied voorkomende gierzwaluwsoorten. In het eerste gedeelte beschrijft hij de *Apus*-soorten: Gierzwaluw, Vale Gierzwaluw, Eilandgierzwaluw, Kaapverdische Gierzwaluw, Siberische Gierzwaluw, Huisgierzwaluw en Kaffergierzwaluw. In het tweede gedeelte de non-*Apus*-soorten: Alpengierzwaluw, Schoorsteengierzwaluw, Stekelstaartgierzwaluw en Afrikaanse Palmgierzwaluw. Op basis van uitvoerig veldonderzoek en bestudering van foto's en balgen beschrijft de auteur het venkleed (van juveniele en adulte vogels), de rui, de roep en de vliegwijze van deze soorten en gaat in op de onderlinge determinatie en de determinatie van nauw verwante soorten die buiten het besproken gebied voorkomen. Ook worden de verschillen tussen ondersoorten die in het gebied (kunnen) voorkomen, beschreven. Meer algemeen wordt ingegaan op factoren die de determinatie van gierzwaluwen in het veld beïnvloeden en vaak bemoeilijken zoals het effect van de belichting op het venkleed en de mogelijkheid van gedeeltelijk albinistische exemplaren. Van alle (onder)soorten wordt het verspreidingsgebied aangegeven en van soorten die het Westpaleartische gebied alleen als dwaalgast bereiken, wordt een overzicht gegeven van de (aanvaarde) gevallen. De tekst van het artikel is engelstalig.

Philip Chantler (1993): Identification of Western Palearctic swifts. 39 bladzijden, 7 kleurenplaten, 18 lijntekeningen getekend door Gerald Driessens, 14 zwartwitfoto's. Dutch Birding 15 (3): 97-135. Dit nummer kan worden besteld door overmaking van f 10,- of Bfr 200 (inclusief verzend- en portokosten) op girorekening 150 697 (Nederland) of 000 1 592 468 19 (België) ten name van Dutch Birding Association, Amsterdam, onder vermelding van 'gierzwaluwnummer'.

Congresverslag Verantwoord Faunabeleid

Op 4 april 1992 werd in 'De Reehorst' te Ede onder grote belangstelling het congres 'Verantwoord Faunabeleid' gehouden. Ook 'Het Vogeljaar' maakte deel uit van de Congrescommissie. In het pas verschenen verslag zijn opgenomen het openingswoord, de algemene inleiding, de paralleldiscussies en de plenaire discussie. Bovendien worden in het verslag de inleiders, discussieleiders, vertegenwoordigende organisaties en de aanwezige deelnemers vermeld. Van de zes uitgangspunten, opgesteld door de organiserende instellingen en aan de congresdeelnemers voorgelegd, dient iedereen zich op de hoogte te stellen. Alle deelnemers ontvingen het congresverslag gratis.

Het verslag bevat 164 bladzijden. De samenstellers zijn G.A. Ellenbroek & S.H.D. Voss. Prijs f 12,50. Door overmaking van f15,- op giro 420 368 ten name van Congres Faunabeleid, Apeldoorn onder vermelding van 'Congresverslag Faunabeleid' wordt het verslag u toegezonden. Naderre inlichtingen 055 - 666 618 (G.A. Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn).

Texel in het voetspoor van Jac. P. Thijsse

Texel, in het voetspoor van Thijsse is weliswaar geen originele titel maar wél een zeer toepasselijke. In 1949 verscheen het boek 'In het voetspoor van Thijsse'. Een reeks bijdragen over veldbiologie, natuurbescherming en landschap met voorin het boek een gedicht van Victor Westhoff 'Texel en Thijsse'.

In dit tweede voetspoor worden Thijsse en het vermaarde vogeleiland nog eens duidelijk bij elkaar gebracht. Tegelijkertijd een hommage aan Thijsse én een bijzonder boek over Texel waarin het heden en het verleden worden verenigd. Een boek dat voor elk wat wils verschaff en voor alle vrienden van Texel wat te vertellen heeft.

Als 'toerist' ging ik in mijn jeugd al jaarlijks met mijn familie naar het enige hotel, Hotel Juliana, op Texel in de jaren twintig. Wij zijn daarna op Texel blijven komen en hebben de veranderingen als buitenstaander op de voet kunnen volgen. Een goede promotie voor Texel, die nu zo'n 40.000 gasten per jaar ontvangt waaraan Thijsse niet meer bewust daarvan weliswaar, heeft meegewerkt om dit op heden in zo goed mogelijke banen te leiden.

Ongeveer één derde van de tekst van het boek bevat zorgvuldig aangehaalde teksten van Thijsse over Texel. De auteur geeft daarbij zijn deskundige commentaar aangepast aan deze tijd. Een boek over Thijsse, een boek over Texel. Een goede combinatie die tot dit interessante boek heeft geleid en is geïllustreerd met historische en recente afbeeldingen.

J.T.

Toon Fey: Texel in het voetspoor van Jac. P. Thijsse. 120 bladzijden, vele kleuren- en zwartwitillustraties (1993). Uitg. Langeveld & De Rooy en de Texelse Courant, Den Burg. Prijs f 39,90. Het boek kan worden besteld door overmaking van f 45,40 (inclusief verzendkosten) op girorekening 652 ten name van Langeveld & De Rooy, postbus 11, 1790 AA Den Burg, 02220 - 12 741, onder vermelding van 'Fey: Jac. P. Thijsse'.